

A legnagyobb nevelési hiba, amit egyre több szülő elkövet - pedig azt gondolja, jót tesz vele a gyerekek! – Ezért nem jó, ha mindent megadsz a gyermekednek!

Miért baj az, ha minden a gyerek körül forog, és mindig mindent rá hagyunk? Mire mondja Epstein, hogy a gyerekek átvették az uralmat, és "szörnyecskéket" nevelünk? Milyen az egészségesen nevelt gyerek? Hogyan lesz egy gyerekből kudarctűrő, boldog, kiegyensúlyozott felnőtt? Zila Péterné református óvónővel beszélgettünk.

A mai modern szülők, a korábbi generációktól eltérően, állandóan aggódnak a gyerekeik miatt. Nem mindegy, hogy a gyerek milyen ruhában indul el reggel, kivel barátkozik az oviban, milyen különórákra jár már 4 évesen, melyik iskolába kerül... - és a listát a végtelenségig lehetne folytatni. Ezeknek a szülőknek a megváltozott viselkedése ma már korjelenség, aminek Joseph Epstein nevet is adott - mondja Zila Péterné, Marika néni a Budapest-Fasori Református Kollégium Csipkebokor Óvodájának vezetője legutóbbi "Mindennapi nevelés" elnevezésű szülői beszélgetésén.

Joseph Epstein amerikai tudós ezt az új jelenséget "kindergarchynak", azaz "gyerekuralomnak" nevezte el, ahol a gyerekek uralják a felnőtteket - folytatja az igazgatónő.

Ha bepillantunk egy kisgyerekes család életébe ma, akkor azt látjuk, hogy a falat színes gyerekrajzok díszítik, a nappaliban szétszórva hever a temérdek játék, a konyhaszekrény polcain ott sorakoznak sorban a mesefigurás bögrék, és a tévében éppen egy népszerű rajzfilmsorozat megy. Nincs a háznak egy zuga, ahol a felnőttek élete is meglátszana, minden a gyerekekről szól, körülöttük forog. Érdekes megélnem, hogy a pályám elején azt kellett hangoztatunk, hogy figyeljünk jobban oda a gyerekeinkre, ma pedig ellenkezőleg: ne fókuszáljunk annyira a gyerekekre - Legalábbis mai kultúránk fősodrában, noha nyilvánvaló, hogy ma is vannak nagyon elhanyagolt gyerekek - mondja az óvodapedagógus.

A gyerek a túlzott kényeztetéstől nem boldog lesz, hanem frusztrált

Kétségtelen, a mai gyerekek valóban átvették a család életének irányítását, és ezzel azt az alapvető nevelési értéket nem tanulják meg, hogy másokra is tudjanak figyelni. Alig pár évtized leforgása alatt a gyerek a háttérszerepből főszereplővé lépett elő, ahol anya és apa szeme fénye lett, jóval több figyelem összpontosul rá, mint valaha. A szülők már-már túlzásba esnek azzal, hogy versengnek a gyerek kegyeiért. Ha a gyerek a boltban rápillant valamire, akkor inkább igent mondanak csak azért, hogy ne okozzanak neki csalódást, frusztrációt, vagy, hogy elkerüljék a nyilvános konfliktust.

A legszélsőségesebb vélemények egyenesen azt hangoztatják: "szörnyeteggé tesszük az agyon szeretett gyerekeinket", amivel a jövő társadalmát zúzzuk rommá.

"Ma sokkal több figyelem összpontosul magára a gyerekre, a fejlődésére, illetve azokra az apró eredményekre, amelyeket eközben elért", fogja meg a lényegét Epstein a The Weekly Standard című amerikai magazinban. A gyerek nem boldog lesz az ilyen fajta kényeztetéstől, központi szereptől, hanem szorongó és frusztrált, mert mire felnőtt lesz, és kikerül a való életbe, azt veszi észre, hogy be kell tartania a szabályokat, sorba kell állnia, meg kell az állásért küzdenie, adott helyzetben észre sem veszik őt – ehhez pedig nincs hozzászokva, erre nincsenek viselkedési mintái.

"A jól megküzdött krízis építi a személyiséget"

Elengedés, önállóságra nevelés, szülői hibák - A mai társadalom egy "wellness-kereső társadalom" - fogalmaz találón Zila Péterné, Marika néni. - Minden kényelmetlenséget kerülni akarunk, és elfelejtjük azt, hogy ha egy krízist jól megküzdöttünk, akkor az komolyan építi a személyiségünket, amely életünk más részére is pozitívan hat. A Bibliában ezt mondja egy nagy szenvedésen átesett király: "Áldásomra lett a nagy keserűség".

Amíg szülőként a kényelmetlenségek elkerülését keressük, addig gyerekeinket szorgosan neveljük önsajnálatra. "Nem sikerült a dolgozatod? Szegény! Biztos azért, mert nem tanított meg jól a tanító néni." Ezzel azt az üzenetet közvetítjük nekik, hogy ne kudarcként éljék meg a körülöttük lévő történéseket, hanem rajtuk kívül álló hibaként. És meg is indokoljuk, hogy miért mások a hibásak.

Eközben elveszük azt az élményt, az énképnek azt az elemét, hogy képes vagyok az életemet, az eredményességemet befolyásolni. Önsajnálatra nevelünk, pedig az önsajnálat vonzza a démonokat, egyre rosszabb állapotba kerül általa az ember - hangsúlyozza az igazgató.

Ha a nagyszüleim életére tekintek vissza, eszembe jut, hogy ők abból főztek, amijük volt, ahogy a mondás is tartja. A mai fogyasztói társadalom embere azt kutatja, hogy mi az, ami még hiányzik. Ne pusztán azt keressük, hogy mi nincs, illetve mi kellene még ahhoz, hogy boldogabbak legyünk, hanem nézzünk körül, éljünk azzal, ami rendelkezésünkre áll. Ha az általunk kiválasztott oviban nem indítanak ovis sakkot, csak ovis focit, akkor ezért ne akarjuk máshova járatni a gyereket. A gyerek nem ettől lesz boldogabb vagy boldogtalanabb. Ettől csak a szülők válnak elégedetlenné és folyton csalódottá, esetleg a státusszimbólumuk sérül (és így: lám a dolog mégsem a gyerekről szól!?) - emeli ki Marika néni.

Az óvodának van egy alapfunkciója, ha azt egy intézmény jól ellátja, az többet ér, mintha száz különórát kínálna fel.

Égészségesen nevelt gyerekek - az önállóságra nevelést nem lehet kikerülni

Melyik szülő ne akarná a legjobbat a gyerekének, ki ne szeretné, hogy a gyereke ügyes, okos legyen, és felnőttkorára sikeres emberként elboldoguljon. Ehhez az alapokat egészen korán, már kisgyermekkorban kell letenni. A gyermeknevelés titka: az önállóságra való nevelés, mert az egészségesen nevelt gyerek: önállóvá válik, képes lesz saját maga megküzdni az élet nehézségeivel.

Ha szülőként jól neveljük a gyereket, akkor előbb-utóbb vége lesz a nevelésre való igénynek, hiszen a jó nevelés egy önfelzárkózó folyamat - mondja Marika néni.

Mikor önálló a 3-7 éves gyermek?

1. Ellátja magát: önállóan felöltözik, önállóan eszik, segítséget kér.
2. Tud mit kezdeni a szabadidejével, önmagával; feltalálja magát; nem unatkozik, ha éppen senki sem foglalkozik vele.
3. Eligazodik a körülötte lévő helyzetekben.
4. Folyamatosan keresi az önazonosságát. A környezetéből érkező visszajelzések és szülői támpontok segítségével egyre jobban megért alapvető dolgokat (például miért az a neve, amit visel).
5. Vállalja tetteiért a felelősséget – életkorának megfelelő szinten.
6. Ellen tud állni a csoportnyomásnak – életkorának megfelelő szinten. (Például ki tud maradni a rosszalkodásból, mert azt a helyzetet már felismeri.)

A gyerekek fokozatosan válnak le a szüleikről

Önállóvá válni az tud, akit elengednek: az elengedés a krízisekben megfelelő mértékű segítségadást jelent, valamint minden élethelyzetben bölcs, megfelelő mértékű terhelést.

Az elengedés, - és most kapaszkodjunk meg -, csecsemőkorban elkezdődik (már a szülés is egy elengedés!). Sokáig a tudósoknak kérdés volt, hogy vajon úgynevezett kötődési hiba-e az, ha egy baba nem esik kétségbe, ha az anyukája kicsit nincs jelen, vagy épp ellenkezőleg, ezt inkább pozitívumnak kell tekinteni. Végül arra jöttek rá, hogy azok a babák, akik egészséges módon, és megfelelő ütemben válnak le anyukájukról, azok jóval nagyobb tűrőképességgel rendelkeznek később.

A modern pszichológia erre szintén talált egy alkalmas szakkifejezést: "reziliencia", ami általános értelemben rugalmasságot, ellenállási képességet jelent, pszichológiai értelemben pedig azt a tulajdonságot, képességet

mutatja meg, hogy egy személy képes-e testi-lelki szenvedések után, nehéz krízishelyzetek esetén visszanyerni eredeti, jó állapotát, esetleg profitálni a küzdelmes helyzetekből, minőségileg jobb állapotba kerülni.

A leválás életkoronként mást-mást jelent - erre az interneten bőven találunk pszichológiai témájú írásokat. Más jelent a leválás pár hónapos korban (a baba a kiságyban képes magával eljátszódni, amíg anyukája a konyhában tesz-vesz), mást bölcsődés kor idején (leszokik a pelenkáról), és mást óvodás és kisiskolás korban. De az önállóság bázisának betudható leválás semmiképpen nem keverendő össze és a szülői hanyagsággal. Az önállóvá, küzdőképessé válás alapja a biztonság.

"A gyerek számára legnagyobb biztonság az, ha a szülei szeretik" (Dr. Pálhegyi Ferenc)

A szülőnek szépen fokozatosan és ügyesen kell egyet-egyét hátrálni. Egyre többet kell a gyerekének megengednie, hogy önállóan próbálkozhasson, amire nincs recept, a napi gyakorlatban kell ráérezni. Az elengedést és az elengedni tudást ráadásul az is megnehezíti, hogy a gyerekeink személyisége folyton változik. Apró jelzéseken keresztül mi magunk is megtapasztaljuk a gyerek önállóságra való természetes törekvését, amikor óvodásként azt kéri: "én egyedül akarom csinálni", vagy már iskolásként intenzívebben keresi a kortárs kapcsolatokat. Az elengedés kéz a kézben jár a kockázatvállalással, mert azzal, hogy először fogjuk majd őt egyedül például boltba engedni (amikor eljött az ideje!), máris kockázatot vállaltunk, egyúttal azonban lehetővé tettük, hogy magabiztos és önálló legyen. Merjük elengedni gyermekeinket, amikor annak itt van az ideje! Bízunk Istenben, mert ő tud gyermekeinkre vigyázni - hangsúlyozza Marika néni.

A kezdetektől tudatosítanunk kell magunkban, hogy a gyermek nem a mi kizárólagos tulajdonunk, akivel azt teszünk, amit szeretnénk. A gyerek nem a szülőé, hanem Istené. A szülő feladata az, hogy a gyermeke számára megteremtse a legbiztosabb alapot: a családot, ahol a gyermek biztonságban érzi magát. Isten a családon keresztül ágyazza meg a gyerek számára a biztonságot. A gyermeknevelés során a szülői fő feladata, felelőssége nem más, mint a szolgálat, Isten képviselése. És itt idézem Dr. Pálhegyi Ferenc nemrég elhunyt keresztyén pszichológust, aki azt mondja: „A gyerek számára legnagyobb biztonság az, ha a szülei szeretik egymást.” - teszi hozzá.

Hétköznapi biztonság a család életében - légy őszinte a gyermekeddel

Ugyanakkor a hétköznapi biztonság a gyermek számára az is, ha igazat mondunk neki, és nem titkoljuk el előle a néha keserű valóságot. Amikor az óvodai csoportszobában hagyjuk reggelente a gyereket, akkor ne tűnjünk el hirtelen az ajtóból, hanem szánjuk elegendő (ne túl hosszú!) időt a búcsúzásra, mert ez ad a kisgyerekeknek biztonságot. Ha családi krízis van otthon, akkor nem kell azt hazudni, hogy nincs, mert a gyerek úgyszólván látja, hogy baj van. Ilyenkor szépen, nyugodtan, az ő szintjének megfelelően magyarázzuk el, hogy mi történt körülötte. Amikor szomorúak vagyunk, és sírunk, nem kell azért a könnyeinket letörölni, hogy a gyerekünk véletlenül se vegye azokat észre. A gyereknek igenis tudnia kell az igazságot, ugyanis "wellness-kereső szülőként" nem azzal teszünk vele jót, ha minden nehézségtől és kényelmetlenségtől megóvjuk, megkíméljük, hanem ha megtanítjuk feldolgozni azokat." - tanácsolja minden szülőnek szeretettel Zila Péterné, Marika néni, református óvodavezető.